

Evecon OÜ ja Enery Estonia OÜ tuuleparkide kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avaliku arutelu protokoll

Koht: Lüganuse Rahvamaja saal (Lüganuse tee 25, Lüganuse alevik)

Aeg: 25.02.2025 kell 16:00 – 17.30

Osalejad: Avalikul arutelul osales 30 inimest. Osalejate nimed ja kontaktandmed asuvad registreerimislehel, mis on Lüganuse Vallavalitsuse valduses.

Päevakord:

- Anu Horn (Lüganuse VV) avas koosoleku ja tutvustas päevakava ning Lüganuse valla tuuleenergeetika kaardirakendust.
- Dmitri Dmitrijevi (Lüganuse vallavanem) tegi lühikese sissejuhatuse ja tutvustas koosoleku kodukorda
- Marthen Kummer (Enery Estonia OÜ) tegi ettekande tuulepargi arendusega seonduvatel teemadel - miks arendatakse tuuleenergiat, miks paiknevad arendusalad Lüganuse vallas, mis kasu saab kogukond.

Küsimused ja arutelu:

Eraisik: Ei räägita praegustest tarbimistest ja olemasolevast olukorrast. Kui võtta rajatud paikesepargid, koostootmised, siis tekib küsimus, et juba praegu on siin suur tootmine. Kas meie kogukonnale on lisanduvaid tuuleparke vaja? Kõik need suured pargid – meie inimesed ei kvalifitseeru sinna tööle. Meil ei ole ka tulevikus nendele töödele asja. Olen kinnisvara arendust teinud ja jään Varja lähedusse. Olemasolevad tuulikud on u 135 m, need on siit näha. Tulevad kõrgemad tuulikud, mis on hoopis kaugemale näha. Näeme neid igalt poolt, nagu juba olemasolevat Kiviõli tuhamäge, mis on ainult 85 m. Te pole ainuke arendaja, siia tahavad paljud teha kõrgeid tuulikuid. Tagajärjeks on hoopis elanike arvu vähenemine. Keegi ei loo pilti, milline olukord tulevikus hakkab olema, kui kõik on realiseeritud.

Anu Horn: Visualiseeringud tulevad hiljem, järgmises etapis.

Eraisik: Inimesed ei teagi, kui palju siia tuulikuid planeeritakse.

Marthen Kummer: Tuuleplaneeringuid tehakse Eestis täna rohkem, kui neid kunagi realiseeritakse. Kõigist planeeringutest läheb töösse heal juhul u 20%.

Eraisik: Ükski teine vald ei tegele selliste tuulikute hulga planeerimisega.

Liisa Maria Mihhailov (Lüganuse VV): Riigikaitseliste piirangute tõttu Lüganuse vallast ida poole tuulikuid enam planeerida ei saa.

Marthen Kummer: minu kogemus on, et enamus valdasid on tuuleparkidest huvitatud.

Eraisik: Arusaadav, et vallavalitsused tahavad tuuleparke, sest need täidavad eelarvet, aga keegi ei räägi sellest, mida siinsed elanikud tahavad. Teavitustöö on hetkel pudu.

Marthen Kummer: Tänane koosolek teavitustöö jaoks ongi. Me oleme selle planeeringuga alles algusetapis ja ootame tagasisidet elanikelt.

Karl-Joonatan Kvell (Evecon OÜ): Miks need tuule arendusalad on just Lüganuse vallas – peamiseks põhjuseks on olemasolev elektirtaristu, st olemasolevad liitumisvõimalused. Teiseks asjaoluks on hõre asustatus, see vähendab müra ja varjutusest tekkivaid konflikte. Samuti looduskaitsete konfliktide puudumine. Tuulikutasu võiks olla suurema ala peale investeeritud. Teavitustöö võiks tõepoolest suurem olla. Üle Eesti on erinevaid omavalitsusi – osad väga tahavad tuulikuid, teised mitte. Eestis püütakse taastuenergia 100% eesmärki täita, selleks üle Eesti vaja 200 või 300 tuulikut. Lüganuse valda planeeritakse tõesti palju tuulikuid, nii palju neid siia ei tule, vb poole vähem. Täna näitame neid plane, mis meil praegu on ja saada tagasisidet. Praegu näitame maksimumsenaariume, aga me otsime kompromisse ja tahame saada toimivat lahendust.

Eraisik: Kui maksimum, mida planeeritakse on 250 tuulikut ja ütlete, et tegelikult tulevad vb pooled, siis seda on 125 tuulikut. Küsimus vallale – kas vald on mõelnud, mitu tuulikut meie vald välja kannatab? Mis on see maksimum, mida saab siia teha?

Marthen Kummer: Ma arvan, et pooled siiski ei tule ja see tegelik tuulikute arv on väiksem.

Eraisik: Oletame, et teised arvestavad ka, et saavad pooled. Kas on nii, et mida vähem tuulikuid saadakse, siis seda kõrgemad need on, sest võimsus tahetakse kätte saada?

Karl-Joonatan Kvell: Kõrguste puhul tuleb arvestada, et tuulikutasu maksmise korra järgi saavad alla 250 m kõrguse tuuliku puhul tasu elanikud, kes jäävad alla 2 km kaugusele tuulikust. Üle 250 m kõrguse tuulikute puhul on tasu maksmise raadius 3 km.

Marthen Kummer: Vähem tuulikuid ei tähenda kõrgemaid tuulikuid. Võimsus ei ole seotud tuuliku kõrgusega. Igale poole ei saa panna 250 m kõrguseid tuulikuid. Tuulikute kõrgusi vaadatakse järgmises planeeringu etapis.

Liisa Maria Mihhailov: Täpsustus, et Lüganuse vallas on planeerimisel kuni 160 tuulikut.

Eraisik: Kui praegu näeme olemasolevaid tuulikuid, mida on ainult 27 tuulikut ja siis planeeritakse u 150, siis seda on liiga palju.

Marthen Kummer: Meie loodusuuringud näitavad, et paljud alad, mida täna planeeritakse, langevad ära loodusuuringute tulemuste tõttu. Realiseeruv number on oluliselt väiksem, kui praegu räägitud numbrid. Tõenäoline on pigem 40 või 50 tuuliku realiseerumine terve valla peale. Realiseeritavad lahendused selguvad järgmistes etappides.

Eraisik: Üks kotkapesa juba läks, neid võib veelgi minna.

Marthen Kummer: Kuigi ma pole selle teemaga konkreetselt kursis, siis tegelikult see, mis juhtus, ei tee arendajate elu kergemaks. Kotkas peab nüüd uue pesakoha leidma ja see toob kaasa uued piirangud.

Karl-Joonatan Kvell: Meie alal oli see pesa. Pesa maha saagimine oli kahetsusväärne, täna puudub selgus, kes seda võis teha, juhtumit uurib Keskkonnaamet. Meie jaoks ei teinud see olukorda lihtsamaks. Oleme aastaid seda kotkast uurinud, sh kus ta liigub ja toitub ja kavandanud tuulikute paiknemist kotkast lähtuvalt. Arendajate huvides ei olnud selle kotkapesa maha saagimine, see ei tee mitte midagi kergemaks.

Jätkusid ettekanded:

- Kaarel Zernant (Hendrikson DGE) tutvustas eriplaneeringu ja keskkonnamõjude hindamise eesmärki, sh hinnatavaid mõjuvaldkondi ning protsessi ajakava.
- Liisa Maria Mihhailov (Lüganuse Vallavalitsus) andis ülevaate avaliku väljapaneku käigus laekunud ettepanekute kohta ning kuidas nendega on planeeringu lähteseisukohtades ja KSH programmis arvestatud, mh puhvritega seotud ettepanekutest.

Küsimused ja arutelu:

Eraisik: Oli juttu, et seadustes puhvreid sätestatud ei ole. Olemasolevad on madalad tuulikud. Kas suurte tuulikute kohta on üldse infot olemas?

Liisa Maria Mihhailov: Te mõtlete kaugust elamutest? Seaduses otseselt jah kaugust pole sätestatud, kaugus sõltub müra normidest ja müra modelleerimise tulemustest.

Eraisik: Kauguse kohta on siis ainult müra hinnang ja mingeid muid piiranguid ei ole?

Liisa Maria Mihhailov: Ei, on mitmeid valdkondi, nt varjutus.

Marthen Kummer: Täiendan, et erinevatel koosolekutel on väidetud, et Eestisse tulevad teistsugused tuulikud, kui mujale. See väide ei ole õige. Samasuguseid planeeritakse Soome, Rootsi, Leetu ja mujale. Pole õige, et kõrgemad tuulikud on suurema müraga. Uuemad tuulikud on just vaiksemad võrreldes vanade ja madalamatega. Kaugus elamutest saadakse müra modelleerimise käigus. Müratase päriselus saab olema madalam, kui modelleeritud.

Eraisik: Kui suur see müra on?

Marthen Kummer: Öine lubatud müra norm on 40 dB, mis on võrreldav vaiksema külmkapiga. See 40 dB on õues, mitte toas.

Eraisik: Reaalset elu me teame. Püssi alajaam vastab normidele, aga tegelikult aknaid lahti hoida ei saa. Probleem selles, et oleme lagendiku peal, müra levib hästi.

Eraisik: Olemasolevate tuulikute müra on kuulda 1 km kaugusel.

Marthen Kummer: Ei väidagi, et üldse müra ei ole. Otsime kompromissi, kuhu saab tuulikuid kõige paremini paigutada, et häiring oleks kõige väiksem.

Eraisik: Milliseid häiringuid ja kuidas on arendaja nõus leevendama?

Liisa Maria Mihhailov: üks häiring ongi müra. Nende kaugustega, millega arvestatakse planeeringus, ongi võimalik häiringut leevendada. Heli võib ikka olla kuulda, müra norm ei tähenda, et oleks täielik vaikus.

Karl-Joonatan Kvell: Oli juttu, et kust maalt on 40 dB tagatud ja kust mitte. Üksiku tuuliku puhul ongi norm tagatud u 600-700 m kaugusel. Mitmete tuulikute puhul tuleb arvestada koosmõjuga. Üldiselt oleme võtnud 1 km vahemaa, mis peaks leevendama müra.

Liisa Maria Mihhailov: Leevendusmeetmed pannakse paika planeeringuga. Saame nt panna tuulikutele tööajapiirangud jms. Praeguses etapis seda ei saa otsustada, selleks vaja modelleerida.

Karl-Joonatan Kvell: Järgmises etapis esitame lahenduse, kus iga tuuliku kohta eraldi analüüs, siis saab selle kohta arvamust esitada.

Eraisik: Vaatan, et uued tuulikud tulevad vanadele suhteliselt külje alla. Kuidas uued ja vanad koos toimivad, kas uued hakkavad vanu segama?

Karl-Joonatan Kvell: Planeeringu koostamisel võetakse arvesse nii olemasolevat olukorda kui ka teadaolevaid planeeringuid.

Marthen Kummer: Me arvestame juba olemasolevate tuulikute ja positsioonid sõltuvad koosmõjudest.

Karl-Joonatan Kvell: Vanades planeeringutes ei võetud arvesse neid norme ja puhvreid, mis täna kehtivad ja võis juhtuda, et tuulikud paigutati elamutele lähemale, kui täna üldse mõeldav. Täna need piirnormid ja lubatud vahekaugused on ranged ja müraga ei tohiks probleeme tulla.

Liisa Maria Mihhailov jätkab **ettekandega** ja ametiasutuste küsimuste-vastuste tutvustamisega.

Eraisik: Kas enamus tuulikuid on planeeritud metsa alale? Palju metsa maha võtate?

Marthen Kummer: Enamus ei ole, aga ligi pooled vb küll. Tuuliku kohta raadamist on laias laastus 1,5 ha. Kui võtta, et sellelt alalt võetakse metsa ja tehakse pelleteid, siis tuulik toodab oluliselt rohkem energiat. Seda hinnatakse KSH-s.

Karl-Joonatan Kvell: Metsa võtame maha minimaalsel, eelistame olemasolevaid metsateid ja -sihte. RMK mets on niikuinii aktiivses kasutuses. Otsime kompromissi. Nendele aladele, kus on loodusväärtusi, me ei planeeri tuulikuid.

Eraisik: Sinna alla jäävad ju ka erametsa?

Marthen Kummer: Kui tuulik tuleb eramaale, siis nende osas on olemas kokkulepped omanikega.

Eraisik: Programmis polnud sõnagi sellest, mis saab 25 a pärast seda, kui tuulik on amortiseerinud.

Marthen Kummer: Tuulikute metall ja ressurss, mis amortiseerunud tuulikul on, katab ära tuuliku maha võtmise ja ära koristamise kulud. Kõige tõenäolisemalt asendatakse amortiseerunud tuulik uuega.

Ingrid Vinn (Hendrikson DGE): KSH programmis oleme siiski kajastanud, et hinnatakse mõju ringmajandusele ja jäätmetekkele.

Karl-Joonatan Kvell: Tuulikutootjaga on üldjuhul leping, nad võtavad tuulikuosad tagasi. Kui võtta tuuliku tootmiseks kulunud energia, siis tuulik toodab selle tagasi u 6 kuuga. Kõik taaskasutuse lahendused on arenevad. Tornidel, labadel, mootoritel on väärtus, arendajad ei jäta midagi püsti või vedelema.

Eraisik: Miks siis põlenud tuulik ikka püsti on ja pole asendatud uuega?

Eraisik: Seal oli ehitusjärelvalve nõue, tulekahju tõttu sai betoon kuuma, seda pole ohutu kasutada.

Karl-Joonatan Kvell: Meil täna sõlmitud kokkulepped, et peame amortiseerunud tuulikud maha võtma ja ära vedama. Midagi vedelema ei jäeta.

Marthen Kummer: Meie lepingutes on ka, et võtame vundamendi kuni 5 m sügavuseni välja. Tänapäeval tuulikud ka üldjuhul kogu maapealses osas metallist, ei vaja sellist betoonvundamenti, nagu see tuulik, mis põles.

Eraisik: Kui sügav see vundament siis on?

Marthen Kummer: Eelkõige sõltub, milline on pinnas.

Karl-Joonatan Kvell: Sügavus üldjuhul keskmiselt 5 m ja diameeter 30 m.

Eraisik: Meil ei ole siin igalpool 5 m pinnas, paas on vastas

Marthen Kummer: Kui pinnas on tugev, siis ei pea igal pool olema 5 m vundamenti.

Eraisik: Kui tuulik pannakse otse paeplaadile, siis hakkab vibratsioon levima?

Marthen Kummer: Tuulik ei tohi vibreerida, sest see ohustaks tuulikut ennast.

Karl-Joonatan Kvell: Seda näha ka olemasolevatest tuulikutest, et vibratsiooni ei ole.

Eraisik: Ütlesite, et vundamendiauk kuni 5 m. Kui likvideerimisel vundament välja võetakse, siis millega see auk täidetakse?

Marthen Kummer: Seda teemat käsitletakse KSH-s.

Eraisik: Ettepanek, et kui tuulik läheb demonteerimisele, siis alumist osa võiks pakkuda maaomanikule (nt saab ehitise sinna peale ehitada vms).

Ingrid Vinn: Tuleb arvestada ehitamisele ja lammutamisele kehtivate normidega.

Eraisik: Kui tuulik teenib väärtuse tagasi juba 6 kuuga, siis miks peame maksma rohetasusid?

Karl-Joonatan Kvell: Ma ei väidagi, et roheenergia vajab toetusi. Me ei ole toetuste poolt. Tuulikute ehitamisega ei kaasne tarbijale tegelikult mingit kulu, see on arendaja äririsk.

Marthen Kummer: Meedias olnud jutt toetuste kohta – maismaa tuul tegelikult toetusi ei vaja. Jutt toetuste vajalikkuse kohta on vajalik rohkem pankadele, et neil oleks mingisugune kindlus tuulikute jaoks laenude andmisel. Meretuuleparkide ümber käinud jutud on hoopis teine teema. Praegu on elektrienergia hinnad kõrged, sest tootmisvõimsust on puudu. Näiteks suvel, kui päikeseenergiat on piisavalt, on juba praegu elektrihind oluliselt madalam.

Eraisik: Kust on pärit teie kapital?

Karl-Joonatan Kvell: Osa on omafinantseering, osa kapitali laenatakse pankadelt. Evecon põhineb Eesti kapitalil.

Marthen Kummer: Meie rahastajad ei ole Eestist, ettevõtte põhineb Austria fondil, aga kogu meie energiainvesteeringute rahastamine ainult Eesti kapitaliga ei olegi mõeldav. Tuulepargid hakkavad tulevikus kindlasti vahetama ka omanikke.

Anu Horn tegi ettepaneku lõpetada koosoleku seoses järgmise koosoleku algamisega. Koosolek lõpetati kl 17.30.

Protokollija: Ingrid Vinn (Hendrikson DGE)